

Kas kaudne kõneviis
on kõneviis?
Verbivormide
situatsioonianalüüsi

Huno Rätsep

I. Järgnevas esitatavad analüüsid ja väited said alguse Mati Hindi grammatikaarvustuse ühest lõigust, kus kõneldakse: "Juhitagu veel tähelepanu käskiva kõneviisi kolmanda pöörde vormi omapärasele üldistumistendentsile, mida ei ole võimalik ka kirjakeeles enam pidurdada. Kolmanda isiku vorm on kindlalt kasutusel ainsuse esimese isiku (mina) puhul, kuid ta levib mujalegi; vrd. lauseid nagu: "Mina tehku tööd ja sina muudkui passid"; "Mina muudkui istugu siin päev läbi"; "Meie tehku kogu see töö ja nemad vahivad pealt"; "Meie mingu koju, nemad võivad peole edasi jääda"; "Teie (sina) tehku tööd, nemad saavad palga". Selle üldistatud vormiga väljendatav käsk on niisama kaudne või veel kaudsem kui kolmanda isiku puhul. Kirjakeele grammatika ei või ignoreerida sellist täiesti asendamatu väljendusvõimalust, mis lisab käskiva kõneviisi vormistikule paralleelse ja täieliku paradigma" (Hint 1969:335).

Nagu taitsaadist nähtub, juhib M. Hint grammatikakirjutajate tähelepanu omapärasele imperatiivvormidele, mida meie normatiivseis keeleõpetustes pole seni arvesse võetud, kuigi selliseid näiteid on juba Wiedemanni grammatikas.

Olin isegi neid vorme varem tekstides kohanud ja esialgu huvitas mind ainult see asjaolu, et 3. pöörde vormiga on võimalik edasi anda imperatiivi esimest pööret singularis, mis ju tavalises paradigmas puudub. Esimene ennatlik järeldus oligi, et imperatiivil on olemas ka singularis esimene pööre ning seda väljendab alati koos esimese isiku personaalpronoomeniga kolmanda pöörde imperatiivvorm (Ma mingu koju. Ma tehku töö valmis.). M. Hindi artiklist aga selgus, et selline nähtus ei piirdu sugugi esimese pöördega, vaid samasugune vorm esineb ka teises ja kolmandas pöördes. Ühe sõnaga, tegemist on mitte ühe verbivormiga, vaid verbivormide paradigmadega. Kolmas pööre jäi mulle esialgu segaseks ja see tundub olevat segane ka M. Hindi töös.

2. Vahepeal kogu probleem unnes. Olin käesoleva aasta ke-
vadel verbide reksioonistruktuure analüüsid joudnud väl-
ja mõtteni kasutada nende struktuuride tähendusliku tausta
lähemaks selgitamiseks nn. situatsioonianalüüsi. Esialgu
proovisin seda rakendada sellisele selgepiirilisele verbi-
rühmale nagu kõnelemist väljendavad verbid (verba dicendi)
ja sellise analüüsi esialgsed tulemused esitasin ettekan-
des III rahvusvahelisel fennougristide kongressil (Rätsep,
Ilmusa ja Rätsep 1970). Kõnelemist märkivate verbide juu-
res edasi töötades sattusin mõttele rakendada mingil moel
situatsioonianalüüsi ka nende imelike imperatiivvormide
kallal.

3. Mõni sõna situatsioonianalüüsist. Situatsioonianalüüs
püüab selgust tuua grammatiliste nähtuste sisu kirjeldami-
sel, selgitades nende olukordade üldisi jooni, mis peavad
kehtima või loetakse kehtivaks antud vormi või vormide
kompleksi kasutamisel.

Kõnelemist märkivate verbide analüüsimisel piirdusin
nn. tegevussituatsiooniga, mida eeldab verbi tähendus ja
mida konkreetsel kujul kirjeldab verbi sisaldav lause. Te-
gevussituatsioon on see üldsituatsioon, milles verbi poolt
tähistatud tegevus toimub. Selles üldsituatsioonis me eral-
dame ainult kõige vajalikumaid ja antud tegevusele iseloo-
milikumaid komponente. Keeles avalduvad need situatsiooni-
elemendid kas verbi erinevates laiendites (kaasa arvatud
subjekt) või verbis eneses (tüves). Seepärast on verbide
reksioonistruktuuride kirjeldamisel hädavajalik tunda-tea-
da seda tegevussituatsiooni, milles verbi poolt märgitud
tegevus toimub, ja seda, kuidas need situatsioonielemendid
tavatsevad keeles avalduda. Väiksegi muutus tegevussituat-
sioonis toob endaga kaasa reksioonistruktuuri muutuse.

• Nii näiteks kõnelema 3 (Direktor kõneles külalistele teha-
sest tüüpi lausetes) verbi puhul eristame üheksat erinevat
olulist situatsioonikomponenti: KÕNELEJA, KUULAJA, TEKST,
KÕNEALIS (millest kõneldakse), KEEL (milles kõneldakse),

VAHEND, ASUKOHT, LÄHTEKOHT (kust kõne lähtub), SIHTKOHT (ku-
hu kõne on suunatud) ja TAKISTUS kõneleja ja kuulaja vahel. •
Neid üheksat komponenti seob üheks tegevussituatsiooniks
kõnelemine ja iga selline situatsioonikomponent avaldub
(võib avalduda) keele pindstruktuuris kindlas vormis ük-
susena.

4. Katsusin sellist tegevussituatsiooni analüüsi ära ka-
sutada nende problemaatiliste imperatiivvormide olemuse
selgitamisel. Ilmes, et üksnes tegevussituatsioonist ei
piisa, vaid hoopis olulisem on üldisema teatamisituat-
siooni analüüs.

Teatamisituatsioon on see olukord, mida teatud teade
tema edasiandmisel antud suhtlemiskekkonnas eeldab. Kui
lause (edasiantav teade) peegeldab otseselt tegevussituat-
siooni, millest kõneldakse, siis teatud vormid selles
(eriti just verbivormid) osutavad ka mõnele olulisele
peetud asjaolule teatamisituatsioonis. Seega lause ei
anna edasi mitte ainult tegevust (laisas mõttes), vaid ka
sellest tegevusest teatamise mõningaid olulisi tingimusi.
Algul paistis, et olulised on kõneleja (R), kuulaja (K),
kõnealuse kolmanda isiku (S) ja tegevuse sooritaja (T) va-
hekorrad. Hiljem selgus, et eesti keeles on oluline veel
teate lähteallikas (A) ja selle samasus või mittesamusus
kõnelejaga.

5. Alustan tavalisest imperatiivist ja analüüsin selle vor-
me pöörehaaval teatamisituatsiooni seisukohalt. Grammati-
kais iseloomustavad imperatiivi rangest käsust kuni õrna
soovini ulatuvad tähendusnüansid. Käesolevas analüüsis
jääb nende eritlemine kõrvale.

Imperatiivvormide situatsioonianalüüsi tulemused on
järgmised.

5.1. Imperatiivi teine pööre singularis. •

Näiteks: Mine koju!

Korraldus (teade) lähtub siin kõnelejast ja on suunatud, nagu tavaliselt, kuulajale. Tegija ja kuulaja on sama isik.

Skemaatiliselt:^x

A=R; K=T

R → K

• 5.2. Imperatiivi kolmas pööre singularis.

Näiteks: Jüri minu koju!

Ka siin on korralduse (teate) lähtekoht ja kõneleja sama isik. Tegija ei ole mitte samane kuulajaga nagu teises pöördes, vaid on samane kõnealuse isikuga (S). Peale selle eeldatakse, et kuulaja annab kõnelejalt saadud korralduse edasi täitmiseks kõnealusele isikule.

Skemaatiliselt:

A=R; K; T=S

R → K (→ S)

• 5.3. Imperatiivi esimene pööre pluuralis.

Näiteks: Mingem koju!

Korralduse (teate) allikas on siingi samane kõnelejaga. Kõneleja pöördub korraldusega kuulaja (või kuulajate) poole. Kuulaja (kuulajad) arvatakse tegijate hulka, kusjuures korralduse andja (kõneleja) loeb tegijate hulka ka iseenda.

Viimane asjaolu tingibki esimese pöörde kasutamise.

Skemaatiliselt:

A=R; K; R, K ∈ T või R+K=T

R → K

• 5.4. Imperatiivi teine pööre pluuralis.

Näiteks: Minge koju!

^x Sümbolitega skeeme kasutame ainult selleks, et oleks kergem üksikute vormide teatamissituatsioone omavahel võrrelda. Ülemine rida tähistab situatsiooni olulisi komponente ja nende vahakordi. Alumine rida näitab teate edasiandmise suunda.

Käsu allikas ja kõneleja on selles situatsioonis identsed. Käsk on suunatud kuulajale või kuulajatele. Kuulaja kuulub tegijate hulka või kuulajad ja tegijad on identsed.

Skemaatiliselt:

A=R; K ∈ T või K=T

R → K

• 5.5. Imperatiivi kolmas pööre pluuralis.

Näiteks: Lapsed minu koju!

Ka siin on korralduse allikas ja kõneleja sama isik. Tegijad on identsed kõnealuste isikutega. Kõneleja eeldab, et kuulaja annab teate edasi kõnealustele isikutele.

Skemaatiliselt:

A=R; K; S=T

R → K (→ S)

5.6. Kelnevate situatsioonikirjelduste põhjal peaks olema selge, missugune saab olla teatamissituatsioon imperatiivi esimese pöörde jaoks singularis, kui see keeles olemas oleks.

Teate allikas on ikkagi samane kõnelejaga. Kõneleja pöördub korraldusega kuulaja poole. Kuulajaks on aga kõneleja ise. Tegija on identne kuulajaga, seega ka kõnelejaga.

Skemaatiliselt:

A=R; R=K=T

R → R

Kas eesti keeles on võimalik sellist käsku väljendada?

On küll, näiteks:

(Ma ütlesin endale:) Jüri, mine koju!

(Ma ütlesin endale:) Sa mine nüüd koju!

Niisiis iseendale saab eesti keeles käsku anda imperatiivi teise pöörde abil. See on ka igati arusaadav, sest endale käsku andes asetab kõneleja end kuulaja positsiooni ja võrdsustab kuulaja tegijaga. Sellele vastab eesti keeles just imperatiivi teise pöörde situatsioon. Kahemõttelisuse vältimiseks kasutatakse jutustavas tekstis saatelau-

set (minu näidetes sulgudes), kust selgub imperatiivivormi täpne tähendus. Monoloogis pole selline saatelause tihti üldse vajalik või on isegi liigne.

Kas me võime seda verbivormi (mine) pidada imperatiivi esimeseks pöördeks? Ilmselt mitte. Tegemist on ikkagi imperatiivi teise pöördega, selle omapärase kasutamisega. Seda tõendab ka teise isiku pronoomeni kasutamine. Imperatiivi esimene pööre eesti keeles ikkagi puudub, vähemalt tavalises imperatiivis pole seda olemas.

6. Nii olengi jõudnud eespool esitatud problemaatiliste imperatiivivormide juurde. Kuna tegemist on tervikliku paradigmaga, siis nimetagem seda vormiderühma esialgu sekundaarseks imperatiiviks vastandina eespool käsitletult leidnud primaarsele imperatiivile. Sekundaarses imperatiivis on juba võimalik moodustada täiesti korrakohane esimene pööre ka singularis (näiteks: mina mingu koju).

Järgnevas analüüsitakse teatamissituatsiooni seisukohalt sekundaarse imperatiivi kõiki pöördeid üheskoos.

Kõigepealt näiteparadigma.

1. Mina mingu koju.	1. Meie mingu koju.
2. Sina mingu koju.	2. Teie mingu koju.
3. Tema mingu koju.	3. Nemad mingu koju.

Pole kahtlust, et siin on tegemist tervikliku paradigmaga, kus pöõret eristava pronoomeni esinemine on obligatoorne. Tuleb silmas pidada ka seda, et kolmas pööre on primaarse imperatiivi kolmanda pöördega vormilt täiesti sama, ent sisult siiski erinev. Mis puhtub ajaloolisse külge, siis on ilmselge, et sekundaarse imperatiivi verbivorm on päritolult primaarse imperatiivi kolmanda pöörde vorm.

Analüüsi tulemusena saame skeemid:

- pöõre singularis $A \neq R; K; R = T$
($A \rightarrow$) $R \rightarrow K$
- pöõre singularis $A \neq R; K = T$
($A \rightarrow$) $R \rightarrow K$
- pöõre singularis $A \neq R; K; S = T$
($A \rightarrow$) $R \rightarrow K (\rightarrow S)$

- pöõre pluuralis $A \neq R; K; R, K \neq T$ või $R + K = T$
($A \rightarrow$) $R \rightarrow K$
- pöõre pluuralis $A \neq R; K \neq T$ või $K = T$
($A \rightarrow$) $R \rightarrow K$
- pöõre pluuralis $A \neq R; K; S = T$
($A \rightarrow$) $R \rightarrow K (\rightarrow S)$

Nagu analüüs näitab, seisneb teatamissituatsiooni seisukohalt sekundaarse imperatiivi ainus erinevus primaarsest imperatiivist selles, et teate (käsu) esialgseks allikaks pole kõneleja, vaid keegi muu isik. Selleks muuks isikuks ei saa olla ka kuulaja ega tegija.

Sellega ei väideta veel, nagu poleks primaarse ja sekundaarse imperatiivi vahel muid erinevusi. Need on olemas, aga need tulenevad sellest põhilisest erinevusest. Näiteks käsu nõrgem toon, kaudsus. Samuti ei pea see teate allikas reaalselt eksisteerima. Kõneleja võib seda lihtsalt oletada, nagu näitab enamik M. Hindi näiteid. Selleks allikaks võib olla isegi see inimene, kes praegu kõneleb, kuid mitte kõnelejana, vaid kunagi varem, enne praegust kõnesituatsiooni.

7. Selline sekundaarne imperatiiv on olemas ka impersonaalis, kus ta vormiliselt täiesti ühte langeb primaarse imperatiivi vastava vormiga. Nii võime lauset Mindagu koju käsitada kaht moodi, sõltuvalt kontekstist.

Vrd. (a) Jüri: Mindagu koju!

(b) Jüri: Jaan ütles, et mindagu koju.

(a) puhul lähtub käsk kõnelejalt ja antakse edasi kuulajale. Tegija jääb täpsemalt identifitseerimata (tähistame seda X-iga), igatahes ei kuulu tegijate hulka kõneleja. Eeldatakse, et kuulaja annab käsu kellelegi (X-ile) edasi.

Skemaatiliselt:

$A = R; K; R \neq T; T = X$
 $R \rightarrow K (\rightarrow X)$

(b) puhul ei lähtu käsk esialgu kõnelejalt, vaid kelleltki muult (kes pole ka mitte kuulaja ega tegija). Kõneleja ainult vahendab käsu kuulajale. Tegija on identifitseerimata (X). Tegijate hulka võib kuuluda ka kõneleja ja kuulaja. Käsu edasiandmist kuulaja poolt kellelegi enam eriti ei eeldata.

Skemaatiliselt:

$A \neq R; K; T = X$, kuid on võimalik ka $R, K \in T$
($A \rightarrow$) $R \rightarrow K$

8. Analüüsi põhitulemus on üllatav. Sekundaarse imperatiivi vormid esitavad paljuski niisamasugust teatamissituatsiooni kui primaarse imperatiivi vormid. Ent esimestele on iseloomlik üks joon, mis eraldab nad tavalise imperatiivi vormidest. Teate allikas, konkreetsemalt korralduse andja, mis primaarse imperatiivi puhul on akati identne kõnelejaga antud situatsioonis, pole sekundaarses imperatiivis kunagi kõnelejaga antud teatamissituatsioonis identne, vaid selleks korralduse allikaks on keegi muu. Kõneleja ei anna ise korraldust, vaid kõneleja ainult vahendab, ütleb edasi korralduse, mille ta on saanud kelleltki muult kuulajale edasiandmiseks.

See iseärasus seletab ilmselt ka, miks sekundaarse imperatiivi vorm pärineb primaarse imperatiivi kolmandast pöördest. Põhjus on selles, et kuna korralduse andja ei pöördu otseselt kuulaja poole, vaid teeb seda kõneleja kaudu, siis pole kuulaja temale enam 2. isiku positsioonis, vaid pigem 3. isiku positsioonis, kellele tuleb korraldus edasi anda.

Kogu selle analüüsi ja arutluse tulemuseks on, et eesti kirjakeeles tuleb eristada kaht imperatiivi, mis esitavad erinevaid teatamissituatsioone. Nende imperatiivide põhierinevus seisneb selles, et primaarse imperatiivi puhul $A = R$ ja sekundaarse imperatiivi puhul $A \neq R$ (ning $A \neq K, A \neq T, A \neq S$).

Mulle tundub, et ainus järeldus sellest olukorrast on, et eesti keeles eksisteerib mingi seni esile toomata grammatiline kategooria, millel on kaks kategooriavormi ja kummalgi oma imperatiiv, nii nagu on oma imperatiivivorm personaalil ja impersonaalil.

9. Selliste järelduste puhul kerkib tahes-tahtmata küsimus, kas eesti keeles on veel teisi verbivorme, kus esitatakse samasugust situatsiooni nagu vahendava imperatiivi puhul, s.o. kus antakse edasi, et teate allikas, lähtekoht on keegi, kes pole kõneleja (ega kuulaja, kõnealne isik). On selge, et kõigepealt on vaja niisama moodi analüüsida ka teisi kõneviise.

kindel

9.1. Indikatiivi teatamissituatsioon.

Näiteks:

1. Ma lähen koju.	1. Me läheme koju.
2. Sa lähed koju.	2. Te lähete koju.
3. Ta läheb koju.	3. Nad lähevad koju.

Pole kahtlust, et teate allikaks on siin kõneleja ise. Kõneleja pöördub kuulaja poole väitega ja vastavalt pöördetele on tegija identne kas kõnelejaga (mitmuses hulgaga, kuhu kuulub ka kõneleja), kuulajaga (mitmuses hulgaga, kuhu kuulub ka kuulaja) või kõnealus(t)e isiku(te)ga.

Skemaatiliselt:

1. pööre singularis	$A = R; K; R = T$ $R \rightarrow K$
2. pööre singularis	$A = R; K = T$ $R \rightarrow K$
3. pööre singularis	$A = R; K; S = T$ $R \rightarrow K$
1. pööre pluuralis	$A = R; K; R \in T$ või $R, K \in T$ või $R + K = T$ $R \rightarrow K$

2. pööre pluuralis $A = R; K; K = T$ või $K \in T$
 $R \rightarrow K$
3. pööre pluuralis $A = R; K; S = T$
 $R \rightarrow K$

Kui me võrdleme seda teatamissituatsiooni kirjeldust otsese (primaarse) imperatiivi kirjeldusega, siis näeme peaaegu täielikku vastavust. Mitmuse pööretes on pisierinevusi ja indikatiivis puudub teate edasiandmise eeldamine kolmanda pöörde puhul. Seega põhiline erinevus indikatiivi ja otsese imperatiivi vahel pole niivõrd teatamissituatsioonis kui teate iseloomus. Kui indikatiivis verbivorm lihtsalt konstateerib mingit tegevust, selle toimimist või mittetoimimist, siis imperatiivis on teade määratud seda tegevust alles esile kutsuma või lõpetama.

? 9.2. Konditsionaali teatamissituatsioon.

Näiteks:

1. Ma lähaksin koju,
 2. Sa lähaksid koju,
 3. Ta lähaks koju,
 1. Me läheksime koju,
 2. Te läheksite koju,
 3. Nad läheksid koju,

kui juhataja lubab ~
 ~ aga juhataja ei luba.

Järgnevas analüüsitakse tingiva kõneviisi vorme ainult seda laadi lausetes. Igasugused paluva, sooviva jm. varjundiga kasutused jäävad kõrvale. Nad ei munda ka midagi eriti olulist üldpildis.

Teatamissituatsioon on siin samasugune kui indikatiivil.

Skemaatiliselt:

1. pööre singularis $A = R; K; R = T$
 $R \rightarrow K$
2. pööre singularis $A = R; K = T$
 $R \rightarrow K$
3. pööre singularis $A = R; K; S = T$
 $R \rightarrow K$

1. pööre pluuralis $A = R; K; R \in T$ või $R, K \in T$ või
 $R + K = T$
 $R \rightarrow K$
2. pööre pluuralis $A = R; K; K = T$ või $K \in T$
 $R \rightarrow K$
3. pööre pluuralis $A = R; K; S = T$
 $R \rightarrow K$

Erinevus indikatiivi ja konditsionaali vahel peitub tegevussituatsiooni erinevuses. Konditsionaalis kas väidetakse, et tegevus toimub alles teatud tingimusel (kui juhataja lubab), või et tegija on valmis tegevust läbi viima, ent miski takistab, keelab seda (aga juhataja ei luba), nii et tegevus ei saagi toimuda. Peab veel rõhutama seda, et kogu tegevussituatsioon on niisugune just kõneleja arvates, s.o. need laused esitavad kõneleja subjektiivse hinnangu tegevuse toimimise võimalusele. Tuleb veel silmas pidades, et konditsionaalis verbi tegevussituatsioon on seotud alati mingi teise tegevussituatsiooniga, mis on tingimuseks või takistuseks, nii et kogu üldsituatsioon selgub alles nende mõlema tervikus.

9.3. Potentsiaali teatamissituatsioon.

Eesti kirjakeeles potentsiaal praegu küll puudub, ent ta esineb meie rahvalaulude keeles, soome keeles ja rudimentaarselt ka mõnedes eesti murretes. Et kaudset kõneviisi on sageli kõrvutatud ja osalt keeleajalooliseltki seotud potentsiaaliga, siis esitan järgnevas mõningaid tähelepanekuid ka potentsiaali kohta.

Näiteks: soome

Minä kirjoittanen 'ma vist kirjutan; on võimalik, et ma kirjutan'

Sinä kirjoittanet jne.

Siingi on teate allikas samane kõnelejaga nagu otseses imperatiivis, indikatiivis ja konditsionaalis. Kogu teatamissituatsioon on samasugune kui indikatiivis. Erinevus indikatiivi ja potentsiaali vahel on kuskil mujal kui teata-

missituatsioonis, nimelt kõneleja hinnangus tegevussituatsioonile. Potentsiaali vorm osutab, et kõneleja ei ole kindel tegevuse toimumises, ta peab tegevuse toimumist ainult võimalikuks.

Kui potentsiaal kadus eesti keelest, siis kadus ka sellise kõneleja hinnangu grammatilise väljendamise võimalus ning sama sisu hakati edasi andma ainuüksi leksikaalsete vahenditega, nagu näeme eelnevate soome lausete tõlgetestki.

9.4. Kaudse kõneviisi teatamissituatsioon.

Näiteks:

1. Ma minevat koju.	1. Me minevat koju.
2. Sa minevat koju.	2. Te minevat koju.
3. Ta minevat koju.	3. Nad minevat koju.

Analüüs näitab, et siin on kõigis pööretes teate allikas ja kõneleja eri isikud, kõneleja ainult vahendab kelleltki saadud teadet. Muus osas on teatamissituatsioon samasugune kui indikatiivis.

Skemaatiliselt:

1. pööre singularis	$A \neq R; K; R = T$ $(A \rightarrow) R \rightarrow K$
2. pööre singularis	$A \neq R; K = T$ $(A \rightarrow) R \rightarrow K$
3. pööre singularis	$A \neq R; K; S = T$ $(A \rightarrow) R \rightarrow K$
1. pööre pluuralis	$A \neq R; K; R \in T$ või $R, K \in T$ või $R + K = T$ $(A \rightarrow) R \rightarrow K$
2. pööre pluuralis	$A \neq R; K; K = T$ või $K \in T$ $(A \rightarrow) R \rightarrow K$
3. pööre pluuralis	$A \neq R; K; S = T$ $(A \rightarrow) R \rightarrow K$

Nagu eelnevast näeme, näitab kaudne kõneviis teatamissituatsiooni mõnedelt faktidelt lähedust vahendavale imperatiivile, muus osas on aga sarnane indikatiiviga. Erilisi

kõneleja poolseid hinnanguid tegevussituatsiooni suhtes kaudse kõneviisi vormide juures ei saa täheldada. Fakt, et teade pärineb kelleltki kolmandalt, mitte aga kõnelejalt, muudab muidugi väite ebakindlamaks, aga kõneleja kahtlust pole selles näha. Samuti ei hinnata tegevust toimumise võimalikkuse seisukohalt.

10. Analüüsi üldised tulemused on järgmised.

(a) On olemas kaks paradigmat, millel on teatamissituatsioonis tunnus $A \neq R$ (s.o. teate allikas pole identne kõnelejaga). Need on kaudne kõneviis ja vahendav imperatiiv. Peale selle on kolm paradigmat, kus teatamissituatsioonis on tunnus $A = R$ (s.o. teate allikas on identne kõnelejaga). Need on indikatiiv, konditsionaal ja otsene imperatiiv.

(b) Välja arvatud eespool esitatud tunnus, on otsese ja vahendava imperatiivi teatamissituatsioon üldiselt samane. Samuti on mõlemale ühine see teate iseärasus, millest oli juttu 9.1-s.

(c) Kui jätta kõrvale (a)-s esitatud erinevus, siis on indikatiivi ja kaudse kõneviisi teatamissituatsioonid ühesugused. On ilmne, et tõeliste kõneviiside erinevus pole teatamissituatsioonis, vaid teate ja tegevuse vahekorras. Rõhutan veelkord: eelneva situatsioonianalüüsiga on tahtud näidata, et kõneviisidel on aluseks enam-vähem ühesugune teatamissituatsioon ja et sel alusel me ei saa kõneviise eristada.

Siit saame teha küllaltki üllatava järelduse. Tuleb väita, et eesti keele kaudne kõneviis pole sugugi samane kõrgematelt kategooriatelt indikatiivi, konditsionaali ja imperatiiviga. Vastasel korral tuleb teha vastuvõetamatu järeldus, et kaudsel kõneviisil on imperatiiv. Et ühel kõneviisil ilmselt ei saa olla teist kõneviisi, siis peame eesti keele verbivormistikus tuvastama mingi kõrgema verbivormide kategooria, mille üks kategooriavorm hõlmaks praeguse indikatiivi, konditsionaali ja otsese imperatiivi.

vi. teine kategooriavorm aga praeguse kaudse kõneviisi, mis oleks selle kategooriavormi indikatiiviks, ja eespool käsitletud vahendava imperatiivi selle kategooriavormi imperatiivina. Konditsionaali küsimus selles kategooriavormis on segane. Kui me peame selle kategooriavormi üheks oluliseks esinemisalaks nn. kaudset kõnet ja võtame arvesse asjaolu, et ei kaudse kõneviisi ega vahendava imperatiivivormidel pole isikulõppe, siis võiks oletada, et vahendav konditsionaal peaks esinema kaudses kõnes samuti ilma isikulõppudeta ks-tunnuselise vormina. Teatavasti on kirjakeeles selline konditsionaali kasutamine normivastane, kuid muudes eesti keele variantides on lõppudeta konditsionaali kasutamine laialt levinud. Kuid lõppudeta konditsionaalivormi kasutatakse kõnekeeles mitte ainult kaudses kõnes, vaid üldiselt. Võib muidugi oletada, et sellise pruugi tekkimine on lähtunud mingist vahendavast konditsionaalist. Samuti on võimalik kirjakeeles lubada lõppudeta konditsionaali paradigmat kasutada vahendava konditsionaalina, säilitades lõppudega konditsionaali otsese konditsionaalina. Seega siis: Ma lähaksin koju aga Ta ütles, et ma läheks koju. Sel puhul oleks paralleelsus täielik. Ettepanek on muidugi täiesti esialgne ja vajab põhjalikku kaalumist, sest asi pole enam olemasoleva olukorra fikseerimises, nagu see sünnib vahendava imperatiivi ja kaudse kõneviisi puhul, vaid kirjakeeles uue olukorra loomises. Pealegi paistab, et selline isikulõppudeta konditsionaal kaudses kõnes on praegu imperatiivse sisuga (Ta ütles, et ma läheks koju. = Ta ütles, et ma mingu koju.).

11. Kuidas aga iseloomustada ja nimetada seda kõrgemat kategooriat ennast? Uue kategooria vormid osutavad, kuidas teade kuulajale edasi antakse, kas teate allikalt otse kuulajale, nii et teate esmaallikas ja kõneleja on üks ja sama isik, või antakse teade allikalt kuulajale edasi kõneleja vaheastme kaudu. Sel puhul on teate allikas ja kõneleja eri isikud.

Seda uut kategooriat me nimetame teatamislaadi kategooriaks ja selle kaht kategooriavormi vastavalt otseseks teatamislaadiks ehk direktaaliks ja vahendavaks teatamislaadiks ehk indirektaaliks.

Otsesel teatamislaadil ehk direktaalil on kolm kõneviisi: indikatiiv (= praegune indikatiiv), konditsionaal (= praegune konditsionaal või ? osa praegusest konditsionaalist) ja imperatiiv (= praegune primaarne imperatiiv). Vahendavas teatamislaadis eraldame esialgu kaks kõneviisi: indikatiiv (= praegune kaudne kõneviis) ja imperatiiv (= sekundaarne imperatiiv). Vahendava teatamislaadi konditsionaali küsimuse jätame siinkohal lahtiseks. Kaht indikatiivi ja imperatiivi võime lühemalt nimetada otseseks indikatiiviks ja vahendavaks indikatiiviks ning otseseks imperatiiviks ja vahendavaks imperatiiviks. Mõlemal teatamislaadil on personaal ja impersonaal, jaatav ja eitav kõne.

12. Teema üldisest arengust natuke kõrvale põigates käsitleksin järgnevas lähemalt indikatiivi asendit kõneviiside hulgas ja pöörete erinevusi.

12.1. Me oleme harjunud indikatiivi sisu otseselt tuletama eestikeelsest nimetusest kindel kõneviis. Selle nime andis talle K.A. Hermann, kes ise iseloomustas seda kõneviisi järgmiselt: "Kindel kõneviis (modus indicativus) näitab, et tegu, millest kõneldakse, täiesti ja ilma kahtlemata tõsi on..." (Hermann 1884:98). Ilmselt tahtis K.A. Hermann oma terminiga tähelepanu juhtida sellele, et kõneleja on niisuguse tegevuse toimumises kindel. Igas indikatiivivormis ei avaldu veel sugugi tegevuse tõele vastavus.

Peaaegu õigemaks vaadelda indikatiivi opositsioonis teiste kõneviisidega. Neis opositsioonides on ta nn. markeerimata (tähistamata) liikmeks ning on vastandatud markeeritud liikmetele - konditsionaalile ja imperatiivile. Siit: indikatiivi vorm esitab tegevust ilma kõneleja, teateand-

ja omapoolse tingimusliku hinnanguta ja tahteavalduseta tegevuse toimimiseks. Just kõnelejapoolse tingimusliku hinnangu ja tahteavalduse puudumine teeb indikatiivist kõneviisi, mis ainsana väljendab lihtsalt tegevust, mitte aga stiimulit tegevuseks või soodustavaid ja takistavaid tingimusi tegevuse toimimiseks.

12.2. Teatamissituatsiooni analüüsimisel selgus muuhulgas ka verbi pöörete sisuline omapära.

Järgnevas esitatakse üksikute pöörete relevantssed situatiivsed tunnused.

1. pööre singularis: kõneleja on identne tegevuse tegijaga,
 $R = T$.

2. pööre singularis: kuulaja on identne tegijaga,
 $K = T$.

3. pööre singularis: kõnealune isik on identne tegijaga,
 $S = T$.

1. pööre pluuralis. Siin on võimalikud kolm erinevat situatsiooni:

(a) kõneleja kuulub tegijate hulka,
 $R \in T$;

(b) kõneleja ja kuulaja kuuluvad tegijate hulka,
 $R, K \in T$;

(c) kõneleja ja kuulaja(d) on ühtekokku tegijateks,
 $R + K = T$.

2. pööre pluuralis. Siin on samuti kolm situatsiooni-võimalust:

(a) kuulaja kuulub tegijate hulka,
 $K \in T$;

(b) kuulajad on identsed tegijatega,
 $K = T$;

(c) kuulaja on identne tegijaga (nn. viisakas teie),

$K = T$.

3. pööre pluuralis: kõnealused isikud on identsed tegijatega,
 $S = T$.

Nagu näeme, erinevad singulari ja pluurali 3. pööre teineteisest ainult tegijate - kolmandate isikute arvu poolest. Kõige keerulisem on situatsioon pluurali esimese ja teise pöörde puhul, kus vormid on tegelikult mitmetähenduslikud.

13. Eelneva analüüsi käigus kerkis mitmeid küsimusi. Kõiki siin käsitleda ei saa. Mõningatest nendest järgnevas artikli lõpetuseks.

13.1. Omaette keeruline küsimus on, kuidas vahendavat teatamislaadi kasutatakse. Eriti oluline oleks uurida teatamislaadide ja otsese ning kaudse kõne vahetõrget. Siin on veel paljugi ähmast, selgitamata. Üks on siiski selge: neid üksuste paare ei tohi mingil juhul omavahel segi ajada ega samastada. Otsene ja kaudne kõne on kompleksed süntaktilised üksused, mis võivad hõlmata terveid kõnelõike. Otsese ja vahendava teatamislaadi vormid on aga verbi-vormid, s.o. morfoloogilised üksused, mida kasutatakse otseses ja kaudses kõnes küllaltki keeruliste reeglite kohaselt. Üksühesest vastavusest ei saa olla juttugi. Siin ootab suur probleemide kompleks alles oma uurijat.

13.2. Kuidas eespool esitatud on kooskõlas kõneviisikateooria üldiseloomustusega?

Üldkeeleteaduses on kõneviisikateooriat seletatud mitmeti. Kõige tavalisem on selgitus, mille annab E. Itkonen (1966:274): "Modukset eli tapaluokat osoittavat tapaa (lat. modus), jolla puhuja suhtautuu verbillä ilmaistuun tekemiseen." Niisiis oluline on kõneleja suhtumine tegevusse, selle suhtumise viis. Ja O. Ikola (1968:155) järgi veidi teisiti: kõneleja suhtumine öeldusse.

Erinevalt seletab kõneviise L. Bloomfield (1968:301): nad andvat edasi tegevuse erinevat vahetõrget tema reaalse toimimisega. Sellele lähedane on O.S. Ahmanova (1966:248) selgitus, et kõneviisi väljendavat öeldu sisu vahetõrget tegelikkusega.

Arvamused on nagu näha erinevad, kuid ükski ei hõlmaseda vahekorda, millest eespool juttu oli. Vahekord kõneleja ja teate allika vahel pole kõneleja poolt tegevusse suhtumise viis, pole kõneleja suhtumine öeldusse, pole tegevuse vahekord tema reaalse toimumisega ega öeldu sisu vahekord tegelikkusega. Järelikult pole meil siin tegemist kõneviisi kategooriaga.

Eesti keeleteaduses on kõneviisi kategooriat iseloomustanud J. Peegel (1957:67) järgmiselt: "Eesti keeles on kõneviis niisugune grammatiline kategooria, milles väljendub kõneleja suhtumine tegevusse ja suhe tegevusega: ta kas peab tegevust reaalseks, kindlasti toimuvaks või toimunud nähtuseks (kindel kõneviis), kas avaldab kindlat tahet, et see tegevus toimuks (käskiv kõneviis) või suhtub tegevusse kui ebakindlalt toimuvasse nähtusse, millega tal endal otsest kontakti ei ole (kaudne kõneviis)."

Esimene kõneviisi tunnus - kõneleja suhtumine tegevusse - on üldtuntud. Teise kriteeriumi - kõneleja suhte tegevusega - on J. Peegel ilmselt sisse toonud kaudse kõneviisi seletamiseks. Ja just selle teise kriteeriumiga ei saa nõustuda. Kaudse kõneviisi puhul ei ole oluline mitte kõneleja ja tegevuse vahekord, vaid teate allika, kõneleja ja kuulaja vahekord. Sellest, et kõneleja ainult vahendab teadet, tuleneb ka see asjaolu, et kõneleja suhtub tegevuse toimumisega ebakindlamalt. Kõneleja ei esita ju oma arvamust. Mis puutub otsesesse kontakti, siis kõnelejal pole otsest kontakti tegevusega alati siis, kui ta pole tegevusest osavõtjaks. Vahendavas teatamislaadis näeme küll otsese kontakti puudumist, kuid see puudub kuulaja ja teate allika vahel. Kõige selle kõrval tuleb ikkagi märkida J. Peegli uurimuse olulist osa eesti keele kõneviiside tähenduste selgitamisel.

Tagasi tulles kõneviisi kategooria üldiseloomustuse juurde konstateerin veel kord, et kaudse kõneviisi ja eespool tuvastatud vahendava imperatiivi olulised sisulised tunnused ei mahu kõneviisi tunnuste süsteemi. See õigustab nende vaatlemist teatamislaadi kategooria vahendava vormi indikatiivi ja imperatiivina.

13.3. Tuleb rõhutada, et kaudse kõneviisi sisu üldjoontes õigeid selgitusi on esitanud mitmed varasemad grammatikakirjutajad. Juba K.A. Hermann oli märganud kaudse kõneviisi iseäralikku asendit teiste kõneviiside hulgas. Ta kirjutab (1884:99): "Ebakohene kõneviis (oratio indirecta) on õiguse pärast kõigi teiste kõneviiside vastane, sest et kõiki teisi (kindlat, kahtlevat, käskivat, nimetavat ja soovivat) kõneviisisid võime otsekoheseks kõneviisiks nimetada." Üpris õige seisukoht, ainult K.A. Hermann ei teinud sellest asjakohaseid järeldusi.

Õigus on kahtlemata ka E. Muugil (1938:85), kui ta seletab, et kaudne kõneviis esitab mingi tegevuse kolmanda isiku teate järgi sündivaks. Samuti märgib õigesti O. Ikola (1953:5), et kaudset kõneviisi kasutatakse siis, kui refereeritakse teiste ütlemissi.

Need tsitaadid ja refereeringud kinnitavad omalt poolt eespool esitatut. Kaudse kõneviisi olulise sisu saab esile tuua teatamisstiituaatsiooni kaudu ning selle alusel tuleb leida sellele verbivormile vastav koht eesti keele verbivormide süsteemis.

13.4. M. Hint pole esimene, kes vahendava imperatiivi vorme esitab. Ja siiski on ta esimene, kes nõuab nende vormide lahutamist tavalise imperatiivi paradigmat.

Vahendava imperatiivi vorme on märganud juba F.J. Wiedemann, ent tema peab neid vaid tavakohase imperatiivi erilisteks kasutamisuhtudeks. Ta kirjutab: "Die übrigen Personalendungen gelten für den Fall, wo der Imperativ einen Befehl ausdrückt; wird er als Ausdruck des Wunschs, Verwunschs, Gestattens gebraucht, so gilt die Endung der dritten Person auch für die erste und zweite; wie sägu ma enne ägu surema (mõge ich vor der Zeit sterben), kadugu sa nenda mä pealt kui kaste rohu pealt (mögst du so von der Erde verschwinden, wie der Thau vom Grase), ehk meie jägu ilma (mögen wir auch ohne bleiben), teie olgu kidetud (ihr möget gepriesen sein), nähku mina sind, kus ma näen (mag ich dich sehen, wo ich sehe, d.h. wo es auch sei); seisku

sa, kus taht (magst du stehen, wo du willst), olgu meie tõbised ehk terved (mögen wir krank sein oder gesund) etc." (1875:467-468.)

Siinkohal peab eriti esile tõstma vahendava imperatiivi vormide kasutamist sajatustes. Paistab, et sel puhul nagu lahutatakse sajatuse allikas ja sajatuse lausuja.

F.J. Wiedemann on märganud ka vahendava imperatiivi kasutamist kauses kõnes: "Endlich noch erwächst ein eigentümlicher Gebrauch des Imperativs durch den Uebergang aus der indirecten in die directe Ausdrucksweise, wie ma palusin, et ta mind edasi aitagu (ich bat, dass er mir weiter helfen möchte, aus "ich bat: hilf mir weiter"), kohus ei võta teda enne vanduma, kui nemad tõgu selle peale tähti (das Gericht nimmt ihn nicht eher zur Eidesleistung an, als bis sie Papiere dazu beigebracht haben, st. sie mögen vorher etc.)." (1875:468.)

Hiljem on vahendava imperatiivi kohta näiteid kirjandusest kogunud ja neid interpreteerida püüdnud Viima Raudsepp oma diplomitöös (1957). Tuleb tunnistada, et autor on väga mitmekesise materjali kallal tõsiselt vaeva näinud. Vahendava imperatiivi vorme peab ta üldiselt imperatiivi kolmanda pöörde mitmesugusteks kasutamisuhtudeks. Imperatiivi kolmandat pööret kasutatavat kaude kõne peapöördeks (Raudsepp 1957:50). Selle kohta esitab ta järgmised näited.

Käratas, et kohelgu vana Kikerpill teda viisakamalt, tema olevat entelligent inimene (justkui sõimusõna!). (Tuglas 1957:291.)

"Mis sa sellega teed?"

"Egas mina, aga valitseja-härra ja kirjutaja-isand. Saatsid mägrad siia, sulatagu ma ära, saavat talveks head saapamääret. Ma siis sulatangi. Aga haiseb!" (Tuglas 1956:197.)

Ma olen Maalile küll kinnitanud, et senikaua kui selle vöölmõldri naine veel elab, ärge ta kaugele lubagu minna. (Metsanurk 1923:49.)

Viimane näide on huvitav seepoolest, et teate allikaks

on kõnelejaga sama isik, kuid ta on andnud selle korralduse kunagi varem ja kellelegi teisele, mitte aga kuulajale. Teatamissituatsioon seisukohalt pole seega teate allikas ka siin identne kõnelejaga.

Järgnevad imperatiivi näited on V. Raudsepa (1957:53) arvates otsese ja kaude kõne vahepealsed.

Nüüd seisab uus naaber veel natuke aega endisel kohal, vaadeldes võtmakimpu peopesal, hoiatades ekspresse - nađ talitagu äärmise ettevaatusega, sest mööbel on uus ja kallis. (Luts 1954:9.)

Kas Illi ei tahaks neid tema säarikute vastu vaadata? Aga ei, mitte sinna poolegi. No müügu siis vähemalt kriuks eraldi ja lell paneks selle oma kottadesse. (Tuglas 1956:219.)

Mõlemad verbivormid on vahendava imperatiivi vormid.

Sama imperatiivi esimese pöörde esinemise puhul leiab V. Raudsepp (1957:51-52), et need väljendavad kõneleja osatav-vastuseisvat suhtumist millessegi sunnitud olukorda. Üldiselt peab ta 1. pöörde vorme kolmanda pöörde refleksiivseks kasutamiseks. Viimane väide osutab, et nende vormide seletamisega on olnud suuri raskusi. V. Raudsepa näited:

Mõisas elu puhas, aga meie segagu rohkem aganaid leivale!" mähatas nüüd kubjas üsna kurjasti. (Metsanurk 1939:642.)

Regi liiva peal katööks! kinni: ei lähe kuhugi. Muudkui vana Arnikas avitagu jälle! (Peterson-Särgava 1953:215.)

Osatav-vastuseisev tähendusvarjund pole vahendava imperatiivi 1. pöördel mitte alati. See on üks nüansse, mille selline vorm võib saada kontekstis.

V. Raudsepp esitab ka näiteid impersonaalse imperatiivi kohta ja peab siin vahendava imperatiivi vorme otsese ja kaude kõne vahepealseiks, poolindirektseiks. Sellise vahepealse kasutamisega püüab ta seletada imperatiivi kasutamist kauses kõnes (1957:77).

Võis ju ka juttu puhuda vahel, kui seega oli; isegi kannalt võis mängida - igatahes oli see parem ajaviide kui ainult koerustele mõelda, nagu Toots tegi - kuid ürgu kunagi unustatagu: igal ajal on oma aeg. (Luts 1937:131.)

Et kanad magama minnes ikka kõrgemale pulgale katsumad lennata, siis meie instruktorid, soovitakse, et asetatagu kõik õrred ühekõrgsele. (H. Raudsepp 1930:32.)

Niisiis vahendava imperatiivi interpreteerimisel on eesti keeleteaduses juba natuke ajalugugi olemas.

14. Kokkuvõtteks. Kelneva analüüsi põhjal saab väita, et paradigmat

(a) ma minevat	me minevat	(b) ma minga	me minga
sa minevat	te minevat	sa minga	te minga
ta minevat	nad minevat	ta minga	nad minga

on vahendava teatamislaadi personaali indikatiivi ja imperatiivi paradigmat, mis on vastu seatud otsese teatamislaadi indikatiivile (ma lähen jne.) ja imperatiivile (mine jne.). Eesti keele grammatikast jääb seega välja kaudse kõneviisi mõiste, sest kaudse kõneviisi vorm on tegelikult vahendava teatamislaadi indikatiivi vorm.

K I R J A N D U S

- A h m a n o v a, O.S. 1966 - O.C. Ахманова, Словарь лингвистических терминов, Москва.
- B l o o m f i e l d, L. 1968 - Л. Блумфилд, Язык, Москва.
- H e r m a n n, K. A. 1884, Eesti keele Grammatik, Tartu.
- H i n t, M. 1969, Eesti grammatikakirjanduse põhimõttelised ja konkreetsed probleemid. - Keel ja Kirjandus nr. 6, lk. 327-341; nr. 7, lk. 399-412.
- I k o l a, O. 1953, Viron ja liivin modus obliquusae historiaa. - Suomi 106:4, Helsinki.

I k o l a, O. 1968, Suomen kielioppi ja oikeakielisyysopas, - Suomen kielen käsikirja (toimittanut Osmo Ikola), Helsinki, lk. 103-315.

I t k o n e n, E. 1966, Kieli ja sen tutkimus, Helsinki.

M u u k, E. 1938, Lühike eesti keeleõpetus I. Kaheksas trükk, Tartu.

P e e g e l, J. 1957, Tingiva kõneviisi tähenduslikest funktsioonidest ja kohast eesti kõneviiside süsteemis. - Emakeele Seltsi aastaraamat III, Tallinn, lk. 49-70.

R a u d s e p p, V. 1957, Käsiv kõneviis ja käsu-keelu väljendamine käesoleva sajandi eesti kirjakeeles. Diplomitöö TÜ eesti keele kateedris, Tartu.

R ä t s e p, H. 1970, Government Structure Types of the Verb and Situation Analysis. - Generatiivse grammatika grupi aastakoosolek. Teesid. Tartu, lk. 28-34.

R ä t s e p, H. (ilmumas), Zur Abhängigkeit der Form verbaler Reaktionsstrukturtypen von der Semantik des Tätigkeitswortes im Estnischen. - III rahvusvahelise fennougristide kongressi ettekannete kogumik.

W i e d e m a n n, F.J. 1875, Grammatik der ehstnischen Sprache, St.-Petersbourg.

N Ä I D E T E A L L I K A D

- L u t s, O. 1937, Kogutud teosed II, Tartu.
1954, Jutustused III, Tallinn.
- M e t s a n u r k, M. 1923, Vagade elu, Tartu.
1939, Tuli tuha all, Tartu.
- P e t e r s o n - S ä r g a v a, E. 1953, Rahvavalgustaja, Tallinn.
- R a u d s e p p, H. 1930, Mikumärdi, Tallinn.
- T u g l a s, F. 1956, Väike Illimar, Tallinn.
1957, Teosed I, Tallinn.

IS THE OBLIATIVE MOOD A MOOD?

A SITUATIVE ANALYSIS OF VERB FORMS

Hans Rätsep

S u m m a r y

The article presents an analysis of all the Estonian moods from the communicative point of view. In the schemes A denotes the source of communication, R - the speaker, K - the listener, S - the person spoken about and T - the agent.

Unlike the conventional treatment of Estonian grammar, an attempt is made to distinguish one more imperative - an intermediary imperative in the verb paradigm of the Estonian literary language.

An analysis of the communicative situations proves that the relations - speaker, listener, the one spoken about, the agent - differ with the person. In all moods these relations remain more or less the same. The differences in the moods consist in the relations between the message and the action or state.

An analysis shows that the present moods of the Estonian language fall into two groups on the basis of one peculiarity in the communicative situation, which has never been included among the characteristic features of the category of mood. The point is that in the traditional indicative, imperative and conditional the source of communication and the speaker are identical, whereas in the intermediary imperative and the obliative mood the source of communication and the speaker are different.

Hence, a new grammatical category - the manner of communication - is proposed in Estonian grammar. The manner of communication has two category forms - the direct manner

of communication or directal, and the intermediary manner of communication or indirectal. According to this division, the former obliative mood and the proposed intermediary imperative belong to the forms of the intermediary manner of communication. They can be regarded as the indicative and the imperative of that manner of communication. The other three moods, the traditional indicative, conditional and imperative, are moods of the direct manner of communication respectively. As a result of such a re-assessment the notion of the obliative mood ceases to exist in Estonian grammar. Its forms are now merely the forms of the indicative mood of the intermediary manner of communication.